

MANUÁL PRO LEKTORY A POSKYTOVATELE KURZŮ ODBORNÉ ZPŮSOBILOSTI K PÉČI O DĚTI OD 0 DO 7 LET

I. ČÁST
MANUÁL PRO POSKYTOVATELE
KVALIFIKAČNÍCH KURZŮ PÉČE O DĚTI OD 0
DO 7 LET

I. Úvod

Tento manuál má sloužit jako metodická příručka a detailní návod pro organizace, společnosti a lektory, kteří chtějí poskytovat kvalifikační kurzy pro pečující o děti.

Cílem manuálu je nastolení standardu kvality pro poskytovatele kurzů.

Manuál obsahuje detailní popis, metodiku a potřebné materiály pro kvalifikační kurzy péče o děti.

Při přípravě manuálu vychází společnost pme Familienservice ze zkušeností s realizací a evaluací vlastních kvalifikačních kurzů. Na základě zpětné vazby od absolventek kurzů byl jak koncept kurzu, tak metodika i studijní materiály průběžně optimalizovány.

Manuál vznikl jako jeden z výstupů projektu společnosti pme Familienservice, s.r.o.: „Kvalifikace a poradenství pro ženy na rodičovské dovolené v oblasti komerční péče o děti“, realizovaného v období **1.2.2013-31.12.2014** za finanční podpory Evropského sociálního fondu, prostřednictvím Operačního programu Praha – Adaptabilita. Registrační číslo projektu CZ.2.17/2.1.00/350089.

Uvedení do tématu

Česká republika má jednu z nejdelších rodičovských dovolených v Evropě a zároveň nedostatečné zajištění péče o děti, zejména do tří let věku.

Cílem projektu bylo podpořit ženy/rodiče na MD a RD při návratu na pracovní trh a zároveň pomoci dalším ženám při zajištění péče o vlastní děti a pomoci při harmonizaci rodinného a pracovního života.

Během trvání projektu (1.2.2013-31.12.2014) došlo k několika legislativním změnám v oblasti péče o děti. V Národní soustavě kvalifikací byly vytvořeny dvě nové kvalifikace pro chůvy s kvalifikační zkouškou v kompetenci MPSV. Byla schválena "dětská skupina" jako alternativní forma péče o děti. Na připomínkování návrhu zákona MPSV se společnost pme Familienservice aktivně účastnila a využila tak svých zkušeností z oblasti péče o děti.

Až do uvedených legislativních úprav nebylo možné získat vázanou živnost k péči o děti do tří let, protože neexistovala kvalifikace pro tuto profesi.

Nově je získání kvalifikace umožněno úspěšným složením zkoušky k profesní kvalifikaci Chůva pro dětské koutky nebo Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky.

Kvalifikační kurzy popisované v manuálu jsou cílenou přípravou k úspěšnému vykonání zkoušky k těmto profesním kvalifikacím.

Absolvování kvalifikačního kurzu a úspěšné složení zkoušky umožňují získání vázané živnosti.

Kurzy byly vytvořeny pro cílovou skupinu rodičů – především žen na MD/rodičovské dovolené, které chtějí podnikat v oblasti péče o děti a tím se vrátit na pracovní trh. Tyto ženy/rodiče mají již praxi s praktickou péčí, ale chybí jim teoretické znalosti z pedagogiky, psychologie a zkušenosti s podnikáním včetně znalosti legislativy k péči o děti.

Další vhodnou cílovou skupinou pro tyto kvalifikační kurzy jsou ženy ve věku 50+. V rámci projektu nemohly být sice podpořeny vzhledem k zaměření výzvy, ale o kurzy péče o děti projevují velký zájem. V této skupině je velké procento nezaměstnaných, které se obtížně vrací na pracovní trh. Kvalifikace k péči o děti je pro ně šancí na nový profesní začátek.

Role vzdělávací instituce

Společnost pme Familienservice, s.r.o., (do roku 2014 pouze pme service s.r.o.) působí na českém trhu od roku 2009. Nabízí služby pro zaměstnance firem v oblasti harmonizace pracovního a soukromého života a využívá přitom know-how a 20 let zkušeností mateřské společnosti v Německu. Jednou z nabízených služeb je právě kvalitní péče o děti. Odpovídá to standardu společnosti i aktuálním požadavkům rodičů. Při vyhledávání vhodných pečovatelek do rodin byla hlavním problémem nedostatečná kvalifikace zájemkyň. Kandidátky měly většinou zkušenosti s péčí o děti, ale chyběly jim znalosti z pedagogiky, vývojové psychologie, kurz první pomoci u dětí, ale i znalosti z legislativy a práce jako OSVČ. Cílem kvalitní péče je, aby chůva dítě pouze nehlídala, ale rozvíjela jej úměrně k věku a podle představ rodičů. Společnost pme Familienservice proto pořádá již od roku 2011 vlastní kvalifikační kurzy pro pečující o děti. V roce 2012 získala pro svůj projekt „Kvalifikace a poradenství pro ženy na rodičovské dovolené v oblasti komerční péče o děti“ finanční podporu ESF OPPA a Magistrátu hl. m. Prahy.

Projekt pomáhá této znevýhodněné cílové skupině při kvalifikaci a návratu na pracovní trh.

Během trvání projektu (1.2.2013-31.12.2014) došlo k několika legislativním změnám v oblasti péče o děti. V Národní soustavě kvalifikací byly vytvořeny dvě nové kvalifikace pro chůvy s kvalifikační zkouškou v kompetenci MPSV. Společnost pme Familienservice, s.r.o., získala v roce 2013 autorizaci (č. 2013/85 a 2013/86) Ministerstva práce a sociálních věcí k vykonávání zkoušek k profesním kvalifikačním chůva.

V červnu 2014 byla schválena dětská skupina jako alternativní forma firemní péče o děti. Společnost pme Familienservice se mohla aktivně zúčastnit připomínkování návrhu zákona o dětské skupině na MPSV a využít tak svých zkušeností.

II. Metody a způsob vzdělávání

Sestavili jsme seznam metod (a jejich popisů), které je vhodné použít v kurzech. Ideální je, když se všechny metody vhodně zkombinují a jejich rozsah je co možná nejpestřejší. Ne každá metoda bude vhodná pro každého účastníka. Nicméně díky jejich pestré kombinaci bude kurz atraktivnější a zajímavější pro všechny jeho účastníky.

Před samotným seznamem jednotlivých metod a přístupů přikládáme několik rad, jak zorganizovat kurz aby byl zajímavý a pro všechny přínosný.

Pestrost: Všem prospěje, pokud je kurz pestrý. Nepracujte v rámci jednoho sezení se dvěma podobnými cvičeními. Vhodná je například jedna diskuze, jedno aktivní cvičení, jedna případová studie atd.

Pozor na délku: U jakéhokoliv cvičení po určité době začnou účastníci kurzu ztrácet zájem.

Po obědě: Pokuste se po obědě zařadit činnost, která vyžaduje určitou aktivitu.

Aktivita: Aktivita je každopádně důležitá. Pomáhá při soustředění.

Příklady: Používejte hodně příkladů skutečných lidí. Účastníky kurzu to inspiruje.

Jak se máte? Je vhodné začít blok krátkým kolečkem otázek, v rámci nichž se například zeptáte, jak se kdo má a co si kdo pamatuje z minulé lekce.

Je vhodné zakončit blok zhodnocením. To může být rovněž vhodná doba pro získání zpětné vazby a vyplnění evaluačních dotazníků.

Kurzy byly postaveny na dotaci 40 hodin. **Cíl a obsah může být flexibilní a měli byste ho tedy přizpůsobit potřebám své skupiny a jejích účastníků.** Například cvičení, které je navrženo na hodinu a půl, může vaší skupině trvat pouhých patnáct minut. Mějte proto v záloze vždy dostatek aktivit, abyste byli dostatečně flexibilní!

Realizace jednotlivých modulů předpokládá využití aktivních výukových metod a strategií v kontaktních hodinách. To umožňují **strategie aktivního a kooperativního učení**. Přítomnost lektora a ostatních osob rovnocenného postavení (účastníků kurzu) pomůže všem posluchačům opravdu se z jejich zkušeností něco naučit.

Posluchači se nenaučí mnoho pouhou přítomností v učebně a nasloucháním informací sdělovaných lektorem. Musejí hovořit o tom, co se učí, porovnávat se svou zkušeností, aplikovat v denním životě. Učí se, když jsou aktivní a pamatují si to, čemu rozumějí. Jestliže jsou posluchači aktivně zahrnuti do procesu učení, pak se učí více, než když jsou pasivními příjemci výuky.

Aktivní učení obsahuje učební aktivity posluchače a přemýšlení o těchto aktivitách.

K základním charakteristikám aktivního učení náleží:

- posluchači více aktivně pracují, než pouze naslouchají;
- méně důrazu je kladeno na sdělování informací a větší důraz je kladen na rozvíjení dovedností posluchačů;
- obsahuje vyšší úroveň myšlení (analýza, syntéza, hodnocení);
- účastníci provádějí aktivity (samostudium, diskuze, písemné zpracování);
- větší důraz je kladen na rozvoj vlastních postojů a hodnot posluchače.

Kooperativní učení je učením v malých skupinách, kde posluchači vzájemně spolupracují na řešení problémů a rozvíjí se tak nejen individuální proces učení, ale také sociální dovednosti. Cíle tohoto učení jsou dvousložkové: rozvinout učení jednotlivce a vytvářet/podporovat sociální dovednosti.

Kooperativní vyučování spočívá na následujících základních principech:

Partnerství: Posluchači se učí lépe a více, když mohou společně pracovat na jednom projektu. Je třeba vytvořit takové struktury výuky, které usnadňují spolupráci více posluchačů.

Pružnost: Je třeba se přizpůsobit okolnostem, dané skupině posluchačů; neexistuje jeden model, který by byl použitelný za všech okolností.

Vzájemná pomoc: Všichni si musí navzájem pomáhat.

Kognitivní složitost: Učební situace spočívá v seskupování posluchačů; posluchač se dostává do kognitivních, psychologických a sociálních situací, ve kterých vystupuje více proměnných; pracuje tedy v kontextu, který ho více stimuluje.

Rozmanitost sociálních situací: Kooperativní vyučování směřuje k osvojení hodnotných vzorců sociálního chování, získání takových dovedností a typů sociálního chování jako je přesné formulování vlastních myšlenek a chápání myšlenek druhých lidí, schopnost přijmout druhé lidi, lepší reakce na požadavky skupin, atd.

Zlepšení sebehodnocení: Posluchači se učí vidět pozitivněji sami sebe a dosahují tak lepších výsledků.

Seznam vhodných výukových strategií

Přednáška

- spočívá v předávání hotových informací učitelem a její vnímání a zapamatování žáky
- realizuje se formou výkladu, vysvětlováním, popisem; pomocí tištěného textu, učebních pomůcek (obrazů), demonstračních pokusů, poslechem atd.

Brainstormingové metody (Burza dobrých nápadů)

- podstata spočívá v tom, že po oznámení problému vysloví každý z účastníků bezprostředně, bez jakýchkoliv dalších úvah či zábran, svůj nápad na možné řešení problému
- tak se hledá optimální řešení, přičemž se předpokládá určitá znalost a dovednost k tématu
- optimální řešení se hledá diskusí mezi lektorem a posluchači, nemělo by být direktivně vybráno lektorem

Diskuse

- používá se k výměně názorů a nápadů, není vhodná pro formování postojů a názorů
- přirozený a jednoduchý způsob, díky kterému si lidé promluví o svých možnostech a dobře pochopí celé téma
- navíc se zde procvičují komunikační dovednosti

Jak vést diskusi:

- Začněte včas, snažte se, aby se skupina cítila uvolněně.
- Uvedte hlavní účel diskuse, uveďte téma, vymezte hranice diskuse.
- Povzbuzujte účast všech členů, usměrňujte mnohomluvné, povzbuzujte nesmělé, zamezte osobním argumentům, přidržujte se tématu, často shrnujte, používejte audiovizuální pomůcky.
- Opakujte nejdůležitější věci z diskuse, opakujte dosažené závěry, objasněte, co diskuse splnila.

Simulace / Scénky / Hraní rolí

- používá model skutečnosti, posluchačům umožňuje jednat tak, jako by byli v reálné situaci
- dovoluje vyzkoušet dovednosti, je účinná, jde-li o dosažení změny v chování
- poskytuje příležitost experimentovat s různými přístupy k řešení problémů
- pomáhá přemýšlet o věcech, vidět problémy a příležitosti
- mějte na paměti, že ne každý ze skupiny se bude do hraní chtít zapojit. Tato metoda však může být skvělou přípravou na skutečnou situaci. Díky scénkám se účastníci mohou v bezpečném prostředí naučit v konkrétních situacích reagovat ve smyslu poskytnutí adekvátní podpory nebo pomoci

Techniky simulace: hraní rolí, simulační hry, simulace založené na skutečnosti, simulace používající technologii;

Jak vést simulaci:

- Příprava - lektor vysvětlí proč a jak bude např. hra probíhat, posluchači nastudují své role.
- Hraní - dva nebo tři posluchači, ostatní sledují chování a zaznamenávají vše, co je důležité pro analýzu.
- Vyhodnocení - posluchači a lektor si vyměňují názory.

Případová studie / Osobní zkušenosti

případová studie umožňuje učení o situacích, které nastanou

- vyžaduje vysoký stupeň analýzy
- posluchači se učí ze zkušenosti někoho jiného, tj. od těch, jejichž jednání studie popisuje

Postup v případové studii:

- informování posluchačů (popis postupu, poskytnutí specifických informací)
- analýza případu: účastníci ve skupinách studují obsah případu, formulují rozhodnutí
- předkládání odpovědí skupin
- analýza odpovědí

V určitých chvílích během kurzu je důležité, aby účastníci mezi sebou sdíleli své osobní zkušenosti.

Dochází tak k vytvoření vzájemné důvěry v rámci skupiny a k vědomí toho, že co se na kurzu řekne, to se nedostane nikam dál. To je samozřejmě nutno hlídat. Celý kurz by měl být zaměřen především na zkušenosti samotných účastníků (předchozí i nově získané).

Přemýšlej-Vytvoř dvojici-Sděl odpověď

- posluchač nejprve přemýšlí o otázce samostatně, pak diskutuje s jinými a společně formulují odpověď
- může plynule navazovat na kazuistiku nebo diskuzi nad osobní zkušeností některé z kurzistek

Graffiti / Použití flipchartu nebo velkých papírů

snaha o co možná nejlepší vizuální přiblížení tématu může být důležitým prvkem v pochopení celé debaty

- každá skupina na velký kus papíru svým barevným fixem napíše odpovědi k danému tématu
- každá skupina má jiné téma
- po napsání se papír posune k jiné skupině, která připiše svou odpověď - výměna probíhá tak dlouho, až se papír dostane zpět k původní skupině
- skupiny si prostudují odpovědi a provedou sumarizaci, kterou sdělí prostřednictvím vedoucího týmu ostatním
- jinou variantou může být kreslení mentálních map k danému tématu nebo zdůraznění přednášených znalostí zapsáním nebo grafickým znázorněním

Shadowing (stínování)

V případě zařazení **praxe** ve vybraném zařízení je vhodné zařadit i tuto metodu.

Shadowing (stínování) je proces, kdy na základě dohody jeden posluchač sleduje druhého v daném zařízení během jeho praxe (dne/bloku). Dělá si poznámky a na závěr poskytne sledovanému posluchači zpětnou vazbu. Účastníci si vzájemně vymění své názory a doporučení. Pozorující během pozorování do procesu nezasahuje. Důležité informace si účastníci sdělí předem. Nejasnosti mohou detailněji řešit v průběhu zpětnovazební diskuse. Pozorovaný i pozorující v tomto procesu získávají nové poznatky i dovednosti, uvědomují si své silné a slabé stránky, dostávají se na vyšší profesionální úroveň.

E-learningové metody

- pokud je to technicky možné, je dobré zavést nějaké formy e-learningu
- pro posluchače je to vhodná metoda k získávání informací kdykoliv a kdekoliv je to potřeba nebo mají zájem
- mezi metody e-learningu můžeme zahrnout online studium odborných materiálů, vyplňování dotazníků, sebetestování nebo webináře
- podstatné je i to, že tyto materiály není nutné tisknout a distribuovat klasickou cestou

Nesmíme zapomenout ani na méně formální strategie, které ale hrají velice podstatnou roli v edukaci i ve vytváření neformálních vazeb, sociálních sítí a prostředků pro sdílení a předávání zkušeností.

Patří mezi ně například:

Snění a představitost

Sny pomáhají účastníkům v ujasnění si vlastních přání do budoucna.

V kombinaci se zkušenostmi z každodenního života ostatních se tak účastníkům otevírají možnosti, o kterých dosud třeba vůbec nepřemýšleli.

Neformální rozhovor

- Mají-li si účastníci kurzu mezi sebou neformálně popovídat, často se rozproudí živá debata, ve které jednotlivci uvádějí své zkušenosti a dobře reagují na ostatní.

- Rozhovor se může odehrát například před začátkem sezení nebo během (polední) přestávky, často se objeví témata, o kterých by za normálních okolností nikdo sám mluvit nezačal.
- Neformální rozhovory skýtají možnosti poskytnutí podpory jeden druhému v rámci témat, která jsou pro danou osobu v danou chvíli důležitá.
- Je třeba, aby lektor vytvořil prostředí důvěry, ve kterém bude všem příjemně.

Inspirativně a prakticky

Základem přístupu je myšlenka, že je vždy snazší se učit ze skutečných životních situací. Když jsme kurz připravovali, vypracovali jsme seznam dovedností, které by kurzistky měly ovládat, aby se mohly dobře zhostit své role chůvy nebo pečovatelky o děti. V průběhu kurzu by jeho účastníci/ce, ale hlavně lektori, měli dbát následujících **přístupů k ostatním**, jedině tak mohou požadované dovednosti přijmout za své i absolventky kurzů:

- Mějte úctu k druhému člověku a jeho prostředí
- Budte otevření, nikoho nesudte.
- Respektujte rozhodnutí, která ostatní činí, jejich rozhodování nemanipulujte.
- Rovnocenný vztah = nepředvádět se a nevnučovat vlastní pohled na věc ostatním.
- Chovejte se v životech druhých jako hosté.
- Snažte se vztáhnout vlastní zkušenosti na konkrétního člověka a jeho situaci.
- Důvěryhodnost = respektujte danou důvěru a soukromí.

K výuce těchto dovedností jsme se rozhodli přistoupit pomocí témat a příkladů ze skutečného života. Učební plán není pevně daný, neexistuje jedna jediná cesta, kterou je třeba postupovat. O tom by měl rozhodovat lektor s podporou celého týmu.

Snažte se, aby do kurzu bylo zařazeno co nejvíce aktivit a byl zaměřen na aktivní přístup účastníků k výuce i samotné péči o děti.

Je samozřejmé, že se do Vámi dané kapacity kurzu nevejde vše, co by bylo potřeba. Tento problém je možné řešit nadstavbovými kurzy/moduly témat, která jsou pro vaše kurzisty nejdůležitější nebo kde máte pocit, že by bylo potřeba znalosti rozšířit. Nebraňte se proto zpětné vazbě od kurzistek, ani od lektorů, poskytnou Vám cenné informace pro další práci na zkvalitňování Vašich kurzů.

III. Klíčové role

1. Realizační tým

Koordinátor – *Kvalifikační nároky:* odborné znalosti v oblasti péče o děti v raném věku, zkušenosti s podnikáním (OSVČ) a znalost legislativy, zkušenosti s vedením týmu

Osobnostní předpoklady: manažerské a komunikační schopnosti, schopnost vést a motivovat tým

Náplň práce: odborný a organizační dohled nad koncepcí a realizací kurzů, tj. koordinace práce během příprav a realizace kurzů, výběr odborných lektorů a služeb, zajištění prostor pro kurzy, plánování termínů, oslovení a komunikace s cílovou skupinou

Odborný garant – *Kvalifikační nároky:* odborné vzdělání a zkušenosti z praxe v oblasti péče o děti v raném a předškolním věku, znalost legislativy a přehled o chystaných legislativních opatřeních, znalosti a zkušenosti se vzděláváním dospělých, praktické zkušenosti s činností OSVČ ?

Osobnostní předpoklady: komunikativnost, schopnost jasně formulovat myšlenky

Náplň práce: odborný dohled nad realizací kurzů a přípravou studijních materiálů, výběr odborných lektorů, zodpovídání složitějších dotazů, případně lektorská činnost, hodnocení závěrečných zkoušek

Administrativní asistentka – *Kvalifikační požadavky:* znalosti a zkušenosti s vedením evidence, PC – Word, Excel, Power Point

Osobnostní předpoklady: pečlivost, spolehlivost, klidný a pozitivní přístup k lidem

Náplň práce: vedení evidence ke kurzům, komunikace s cílovou skupinou, archivace dokumentů, rozesílání informací a certifikátů absolventkám, editace studijních materiálů a zajištění tisku, zodpovídání dotazů k organizaci a náplni kurzů, správa příslušných částí webových stránek a facebooku (pokud jsou vytvořeny), zajištění propagace

Lektor – *Kvalifikační požadavky:* odborné vzdělání a praxe ve vyučovaném oboru (např. psycholog, právník, pedagog, záchranář aj.), znalost nových metod výuky

Osobnostní předpoklady: komunikativnost, schopnost motivovat a reagovat na potřeby účastníků kurzu /empatie/

Náplň práce: příprava a aktualizace studijních materiálů, výuka, případně hodnocení závěrečných prací

2. Cílová skupina

Účastníci/ce – Kurzy byly vytvořeny pro rodiče – především **ženy na mateřské nebo rodičovské dovolené** nebo krátce po jejím ukončení, které/ří chtějí podnikat v oblasti péče o děti a tím se vrátit na pracovní trh. Tyto ženy/rodiče mají již zkušenosti s praktickou péčí, ale chybí jim teoretické znalosti z

pedagogiky, psychologie a zkušenosti s podnikáním včetně znalosti potřebné legislativy. Kurzy jsou vhodné i pro osoby, které již v oboru podnikají, ale chtějí si doplnit kvalifikaci.

Další vhodnou cílovou skupinou pro tyto kvalifikační kurzy jsou **ženy 50+**. V rámci projektu nemohly být sice podpořeny vzhledem k zaměření výzvy, ale o kurzy péče o děti projevují velký zájem. V této skupině je velké procento nezaměstnaných, které se obtížně vrací na pracovní trh. Kvalifikace k péči o děti pro ně představuje šanci na nový profesní začátek. Také v rodinách jsou zkušené „aktivní babičky“ velmi žádané.

Ideální počet účastníků v kurzu je podle zkušeností 12-15 osob, aby byl prostor na práci ve skupinkách a na dotazy. Minimální počet účastníků určí organizátor dle svého finančního rozpočtu.

IV. Obsah kurzu

Kurz je obsahově rozdělen do 4 modulů, z nichž každý se věnuje jedné oblasti kvalifikace vztahující se k péči o děti. Celková minimální časová dotace na jeden celý běh kurzu je 32 vyučovacích hodin prezenční docházky a 8 hodin domácí přípravy a 4 hodiny e-learningu. Dále doporučujeme minimálně 20-40 hodin praxe v zařízení pro děti ve věku od 0 do 7 let.

Stručný popis jednotlivých modulů:

Modul 1

Orientace a motivace v profesi chůvy – v tomto modulu se účastníci kurzu dozvědí, jak se připravit na práci chůvy, co se od této profese očekává, jaká jsou její úskalí, jaké musí mít pečující osoba kvalifikační a osobnostní předpoklady, jak správně napsat životopis, jak vystupovat při přijímacím řízení. Hlavním cílem této části je sestavení a osvojení si etického kodexu chůvy.

Provozní a hygienická pravidla – v této části se do podrobnosti probírají provozní a hygienická pravidla při péči o děti, a to jak v zařízení péče o děti, tak v domácnosti dítěte. Je zde dostatek prostoru věnován způsobům evidence dětí, vedení docházky dětí. Účastníci kurzu se v tomto modulu také seznámí s tvorbou výchovně vzdělávacího konceptu a naučí se orientovat v základních právech a povinnostech dětí, rodičů a výchovného zařízení /provozní řád/.

Dále se zde účastnice seznámí se základními hygienickými pravidly, která se vztahují k péči o děti ve věku 0-7 let.

Právní rámec – tato část prvního modulu se zabývá legislativními možnostmi a zákonnými předpisy, které se vztahují k provozování péče o děti. Účastnice se seznámí s tím, jak si založit živnost vázanou či nevázanou, jaké povinnosti vyplývají z provozování živnosti, tzn. s povinností přihlášení se k sociálnímu a zdravotnímu pojištění a k vedení daňové evidence.

Účastnice se seznámí i s povinností uzavření pojištění odpovědnosti za škodu a jsou podrobně informovány o tom, co musí obsahovat smlouva mezi rodičem a provozovatelem péče o dítě /chůva, zařízení péče o dítě/.

Modul 2

Psychologické aspekty péče o dítě, vývojová psychologie, vzdělávání a podpora vývoje dítěte.

Tento modul se věnuje **vývoji já a osobnosti dítěte** z biologického, neurologického a psychologického hlediska. Pozornost je zde zaměřena na důležitost vztahu mezi dítětem, rodinou a pečující osobou.

V jednotlivých částech tohoto modulu jsou podrobně vysvětleny **jednotlivé fáze vývoje dítěte** od narození do věku 7 let. Část je věnována i prenatalnímu vývoji.

Účastnice kurzu mají možnost si vyzkoušet různé situace ve výchovně vzdělávacím procesu práce s dítětem. Naleznou zde i příklady vhodného vedení dítěte a chování v konkrétních situacích.

V neposlední řadě je zde pozornost věnována také **komunikaci s rodiči a partnerství ve výchově**.

V tomto modulu jsou účastnice také seznámeny z praktickými pedagogickými aktivitami podporujícími rozvoj dítěte ve všech oblastech, které jsou uvedeny v Rámcovém vzdělávacím plánu pro MŠ. Dále se zorientují v nabídce dostupných alternativ předškolního vzdělávání i s jejich základními principy. Kurzistky si samy navrhnu dětskou hru/učebnu na základě získaných znalostí z vývojové psychologie a pedagogiky. A v neposlední řadě se účastnice v tomto modulu dotknou tématu šikany a její prevence.

Modul 3

Péče o zdraví a bezpečnost dítěte, první pomoc u dětí

Hlavním cílem tohoto modulu je předat účastnicím kurzu základy první pomoci u dětí s praktickými ukázkami resuscitace dítěte apod.

Dále je zde čas věnován prevenci úrazů v interiéru a exteriéru, co má obsahovat lékárnička a kde má být umístěna. Dále se zde účastnice seznámí s nejčastějšími dětskými nemocemi, jejich projevy a jak pečovat o nemocné dítě.

Modul 4

Tento modul se věnuje **hygienickým návykům dítěte a krizovým situacím při péči o dítě**. Jaké jsou základní hygienické návyky, proč a jak nejlépe děti k těmto návykům vést, čeho se vyvarovat. Krizové situace z pohledu pečujícího se týkají nejen onemocnění a úrazů u dětí, ale i výchovných a psychologických problémů a vhodné komunikace mezi pečujícími a rodiči.

Dalším cílem tohoto modulu je vedení ke správné životosprávě tj. zdravá výživa, pitný režim, dostatek pohybu a mentální hygiena dítěte i pečující osoby.

Praxe v zařízení péče o děti

Praxí se rozumí nejméně týdenní pobyt v zařízení péče o děti pod vedením zkušeného pedagoga/garanta. Účastníci praxe mají možnost si prakticky vyzkoušet získané teoretické znalosti a prodiskutovat konkrétní výchovné situace se svým odborným garantem.

Metody a učební pomůcky

Obecné principy a metody vzdělávání již byly zmíněny v předešlých kapitolách. Zde uvádíme **konkrétní příklady** používané v jednotlivých modulech a jsou zde uvedeny pomůcky potřebné pro demonstraci praktických dovedností, nácvik situací nebo přípravu společné práce účastníků.

Modul 1: Tento modul se zdá být velice teoretický, nicméně je dobré při něm využít několika metod. Kromě klasického frontálního učení je to zapojení účastníků v rámci skupinové práce, metody brainstormingu (např. sestavování Etického kodexu chůvy) nebo tvorby projektu (návrh vlastního zařízení včetně provozních, hygienických a organizačních náležitostí). Samozřejmým výstupem je prezentace vlastní práce účastnic a korekce ze strany ostatních účastníků a přednášejícího. Vhodné je zařazení práce s reálnými formuláři, které se v práci chůvy vyskytnou.

Pomůcky: skripta, on-line materiály, flipchart, velké papíry, barevné lepící štítky, magnety, fixy, formuláře

Modul 2: Modul zabývající se vývojovou psychologií a pedagogikou stojí na přednáškách a případových studiích. Základy teoretických přednášek účastníkům zpřístupňujeme formou e-learningu již před zahájením kurzu z důvodu efektivnějšího využití času samotného modulu. V tom se pak účastnice zaměří na praktické použití nabytých znalostí a samy vnášejí vlastní postřehy a případy k dalšímu zpracování v rámci modulu. Pedagogická část je zaměřena na praktické využití různých metod předškolní výchovy (pedagogika M. Montessori, Waldorfská pedagogika, Daltonský plán). Využívá e-learningu formou přípravy účastníků na prezentaci vlastních aktivit používaných v práci s dětmi. Tyto jsou rozebírány z hlediska rozvoje jednotlivých oblastí dle RVP MŠ. Využit je také projektový přístup (např. vybavení třídy). Zaměřuje se i na improvizaci v přípravě programu a pomůcek.

Pomůcky: skripta, flipchart, fixy, velké papíry, odborná literatura, pedagogický materiál (papíry, nůžky, pastelky, fixy, lepidlo, ústřížky látek, míčky, šátky, provázky, tvrdý papír, apod.)

Modul 3: Modul první pomoci je rozdělen do dvou částí, první, kratší část je věnována teorii. Přednáška je prezentována všem účastnicím pomocí projektoru a využívá slidy obrázkové i textové. Druhá část je již zcela praktická, při které si účastnice trénují poskytnutí první pomoci při jednotlivých typech úrazů nebo onemocnění, ale poznávají také umístění a obsah lékárničky. I v tomto modulu využíváme metody brainstormingu, skupinové práce a kazuistik. Důraz je ale kladen na znalosti prezentované přednášejícím a jejich aplikace v praxi.

Pomůcky: cvičná panna dospělého a miminka (pokud je k dispozici, i dítěte), obvazový materiál, desinfekční materiál, lékárnička se základním obsahem, varná konvice, žehlička, nůž (nebo jiné pomůcky pro demonstraci vzniku úrazu), projektor, skripta

Modul 4: Tento modul je postaven na diskuzi účastníků, brainstormingu, kazuistikách a praktických nácvicích. Je vhodný pro uplatnění zkušeností jednotlivých účastnic a je také ideální pro zařazení relaxačních technik pro samotné chůvy. Nezapomínáme na to, že některé techniky, pomůcky a přístupy jsou poplatné době a nemusí je znát všichni účastníci kurzu!

Pomůcky: skripta, papíry, tužky, fixy, barevné lepící štítky, prázdné obaly od potravin (sestavování nákupního košíku), plíny (jednotlivé typy dostupné na trhu)

Praxe: V realizaci praxe je hlavním požadavkem zapojení účastnic do přímé práce s dětmi, ale i jejich seznámení s koncepční činností, administrativou apod. Důležité je také stanovení odborného garanta praxe, který účastnice kurzu praxí provádí, je jejich poradcem a praxi s účastníky reflektuje.

V. Vyhodnocení kurzu

Nedílnou součástí práce lektora je získání zpětné vazby od účastníků kurzu.

Co při hodnocení sledujeme? Důležité je, abychom si získali zpětnou vazbu od účastníků kurzu, zda všechna probraná témata byla dostatečně vysvětlena a ze strany účastnic kurzu pochopena a vstřebána. Jak to nejlépe ověřit? Vhodnou formou ověřování znalostí je test na konci kurzu, který obsahuje otázky ze všech probraných témat. Dále doporučujeme zadat účastníkům kurzu vypracování dvou až tří případových studií, kde prověříme i sociální a psychologické předpoklady absolventů kurzu a jejich komplexní připravenost na práci chůvy.

Pro lektorskou práci či poskytovatele kurzů je také důležité obstarat si zpětnou vazbu účastníků kurzu na průběh kurzu jako takového. Při evaluaci zjišťujeme, zda kurz obsahově odpovídal očekávání účastníků, zda jim vyhovovala práce lektorů a jejich odborná kvalifikace a v neposlední řadě, zda byli spokojeni s prostředím, kde je kurz pořádán.

VI. Praktické a organizační pokyny

a) Před začátkem kurzu

Koordinace lektorů

Pro bezproblémový průběh kurzu je nezbytné v dostatečném předstihu stanovit termín, kdy bude kurz probíhat. V závislosti na množství a vytíženosti všech zúčastněných je dobré termín stanovit minimálně 2 – 3 měsíce předem a konzultovat jej se všemi lektory.

Pokud je kurz vícedenní, je nutné přesně stanovit přednáškové dny jednotlivých lektorů, ideálně podle struktury kurzu, příp. podle jejich zájmu a potřeb.

Jestliže je nalezena shoda v termínech lektorů, je potřeba všem zaslat potvrzení o definitivním termínu celého kurzu i jednotlivých přednášek. Před samotným zahájením kurzu (cca 1 týden) se osvědčilo zaslat lektorům ještě připomenutí termínu.

Zajištění prostor

Prostory zajišťujeme s dostatečným předstihem, pokud se nejedná o vlastní prostory společnosti. Nesmí se zapomenout na časový prostor pro přípravu samotné místnosti – stoly, židle, flipchart, kancelářské potřeby, technika atd., pokud nejsou stabilní součástí prostor. Ideální je možnost přístupu do určených prostor den před kurzem a den po kurzu.

Velikost prostoru závisí na stanoveném počtu kurzistů, ale také na uspořádání prostoru, které preferujeme (v řadách, do U, v kruhu, práce na zemi, práce ve skupinkách).

Zajištění pomůcek

Nesmíme zapomenout na běžné pomůcky, jako jsou psací potřeby, fixy, papíry na poznámky, jmenovky (příp. čtvrtky na jmenovky), nůžky, evtl. magnetická tabule a magnety. Dále na pomůcky nutné k prezentaci informací, tedy flipchart a papíry na něj, tabule, fixy, data projektor, počítač (NTB) a samozřejmě skripta nebo jiný výukový materiál. A v neposlední řadě je potřeba zajistit materiál pro kurz první pomoci (ideálně výcvikovou pannu miminko a dospělého), obvazový materiál, desinfekční ubrousky, apod. Dobré je mít připravené na ukázkou také hry a hračky a výběr odborné/doporučené literatury.

Nezbytné je zajistit tisk a vazbu skript nebo jiných výukových materiálů, v závislosti na jejich množství a obsahu je většinou vhodné zajistit tisk a vazbu v kopírovacím centru, která nemají problém vyřídít objednávku do druhého dne.

Zajištění dokumentace

Dokumentace ke každému kurzu je nezbytná minimálně v rozsahu přihlášek (připravených předem pro zájemce o kurz a vyplněných pro administraci ke každému kurzu), prezenční listiny, a velice žádané jsou evaluační formuláře, díky kterým získáváme zpětnou vazbu a můžeme upravovat obsah i strukturu kurzu na základě podnětů a zkušeností z jednotlivých běhů/termínů. Připravíme si také potvrzení o absolvování (tisk). Pro lepší evidenci je také dobré vést přehled o odpřednášených hodinách lektorů, příp. dalších spolupracujících osob, například jednoduchými výkazy hodin.

V případě pořádání kurzů dotovaných z grantů EU nebo jiných mohou navíc přibýt dokumenty požadované přímo donátorem, např. čestná přihlášení, monitorovací listy, výkazy hodin lektorů/chův apod.

Obtíže, s kterými se můžete setkat:

- zrušení účasti těsně před kurzem, neomluvená neúčast (storno podmínky), onemocnění lektora, dopravní komplikace, přírodní katastrofy, havárie v prostorách kurzu apod.
- lidský faktor: řešení osobních problémů účastnic během výuky, nedochvilnost a jiné formy neukázněnosti...

b) Po skončení kurzu

Certifikát – po ukončení kurzu získávají účastnice kurzu na základě vypracovaného vědomostního testu a případových studií certifikát, který je pro ně v podstatě dokladem o absolvování kurzu. Pokud ale mají účastnice zájem o složení **zkoušky k profesní kvalifikaci chůva**, musí se na tyto zkoušky přihlásit u poskytovatelů těchto zkoušek. Seznam těchto poskytovatelů je v Národní soustavě kvalifikací a pme Familienservice je jedním z nich. Samotný kvalifikační kurz je komplexní přípravou na tuto zkoušku. Po jeho absolvování a prostudování doporučené literatury by měli být absolventi připraveni na složení této zkoušky.

V rámci projektu a kurzu byl také vytvořen portál www.chuva-kvalifikace.cz, který je v podstatě on-line platformou pro pečovatelky/chůvy. Jeho cílem je propojení absolventek kurzu ke sdílení zkušeností z praxe. Statická část portálu obsahuje veškeré informace potřebné k práci chůvy či pečovatelky. musí se certifikovat na základě nějaké zkoušky nebo případ. studií

c) Zkoušky

pokud kurzisté a kurzistky chtějí kvalifikaci, mohou se kvalifikovat u subjektů, které poskytují příslušné zkoušky viz výše

d) Návaznost na portál

viz výše

VII. Závěr

Za dobu trvání projektu (únor 2013 – prosinec 2014) se podařilo kvalifikovat a certifikovat celou řadu žen na RD, které se rozhodly pečovat o další děti a vrátit se tímto způsobem na pracovní trh. Zpětná vazba od absolventek našich kurzů, které si otevřely nová alternativní zařízení pro děti nebo pracují jako pečovatelky o děti nás motivuje k další práci a je pro nás důkazem, že nabízet kvalifikační kurzy pro pečující má smysl a je stále na pracovním a podnikatelském trhu aktuální. Evaluace z kurzů jsme průběžně využívali ke zdokonalení metod i obsahu kurzů. Tímto způsobem profitují z kurzů obě strany, tj. jak účastníci, tak i samotní poskytovatelé kurzů.

Přejeme i Vám hodně radosti při práci s dětmi a hodně úspěchů a spokojených absolventů při poskytování kvalifikačních kurzů.

Realizační tým společnosti pme Familienservice, s.r.o.

Doporučená literatura:

- Aldortová, Naomi: *Vychováváme děti a rosteme s nimi*. Práh, 2010
- Antier, Edwige: *Agresivita dětí*. Portál, 2011
- Bacus, Anne: *Vaše dítě ve věku od 1 do 3 let*. Portál 2003
- Berdychová, J., Bělinová, L., Brtníková, M.: *Výchova dítěte předškolního věku*. Horizont 1980
- Berger, Maurice, Gravillon, Isabelle: *Když se rodiče rozvádějí*. Portál, 2011
- Brown, L. a M.: *Když dinosaurům někdo umře*. Cesta domů, 2010
- Čapek, Jan, Čapková, Markéta: *Pozitivní výchova sourozenců v rodině*. Portál, 2010
- Fořt, Petr: *Aby dětem chutnalo*. IKAR, 2008
- Feřtek, Tomáš: *Rodiče vítáni. Praktický návod, jak usmířit rodiče a učitele našich dětí*. Yinachi, s.r.o., 2011
- Kopřiva, Pavel: *Respektovat a být respektován*. Spirála, 2006
- Langmeier, Josef, Krejčířová, Dana: *Vývojová psychologie*. Grada Publishing, 2006
- Matějček, Zdeněk: *Rodiče a děti*. Avicenum, 1986
- Matějček, Zdeněk: *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*. Grada, 2010
- Matějček, Zdeněk: *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Portál, 2013
- Matějček, Zdeněk: *Po dobrém nebo pozlém?*. Portál, 2012
- Michalová, Zdeňka: *Předškolák s problémovým chováním*. Portál, 2012
- Oaklander, Violet: *Třinácté komnaty dětské duše*. Drvoštěp, 2003
- Říčan, Pavel: *Cesta životem*. Portál, 2004
- Sunderlandová, M.: *Věda zvaná rodičovství*. Euromedia Group, 2008
- Vágnerová, Kateřina: *Minimalizace šikany: praktické rady pro rodiče*. Portál, 2011
- RVP MŠ – Rámcový vzdělávací plan pro MŠ, dokument MŠMT ke stažení na stránkách www.msmt.cz

Příloha

Ukázka jedné vyučovací jednotky: 60 minut

Téma – Etický kodex chůvy

Cíl: Vytvoření etického kodexu chůvy

1. Přivítání a představení se – 20 minut

Připravíme sadu 12 čokolád nebo bonbonů zabalených do 6 různých barevných obalů tzn. že nám vznikne 6 barevných dvojic bonbonů.

Každá z účastnic obdrží čokoládu nebo bonbon. Podle barev čokolád se účastnice rozdělí do párů.

Účastnice se v párech navzájem představí /5 minut příprava/ a poté každá představí svojí partnerku ve dvojici před celým plénem. Je možné zařadit více her pro představení účastníků. Lze využít moderačních pomůcek jako je míček apod.

Je vhodné si dopředu sestavit základní otázky pro představování – jméno, zaměstnání, koníčky, co vás do kurzu přivádí, co očekáváte apod.

2. Uvedení do tématu – brainstorm např. Ve skupinách nebo všichni společně – 20 minut

Zadání: Co si představujete pod pojmem ideální chůva /pečovatelka

Cílem brainstormingu je nalezení co nejvíce pojmů, vlastností, znalostí atd. k tématu "ideální chůva".

3. Roztřídění pojmů dle kategorií – 10 minut – např. Vlastnosti, předpoklady, vzdělání atd.

4. Shrnutí

5. Společné sestavení Etického kodexu chůvy – 10 minut

6. Pomůcky

- Barevné čokolády/bonbony
- Psací potřeby
- Barevné papíry
- Flipchart
- Barevné fixy
- Lepící papírky